

Venla Jyrkinen

**Kumppanina
koira**

Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava

Otavan Kirjasäätiö on tukenut tämän kirjan kirjoittamista.

© Venla Jyrkinen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-44782-5

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Humulle

Sisällys

Alkusanat	13
Ensimmäinen päätös: Koiran ottaminen	19
Minulleko koira?	23
Mitä koira tarvitsee?	24
Koiran valinta	30
Mistä koira kannattaa ottaa?	38
Odotuksesta tyrmistykseen	44
Odottamaton yllätys	47
Elämää pennun kanssa	50
Ensikosketus arkeen	57
Koiranpennun tarpeet	61
Ensimmäiset eläinlääkärikäynnit	67
Kun pentu sairastaa	73
Villi nuoruus	77
Harjoitukset jatkuvat	86
Jokainen koira on erilainen	88
Rajanveto kannattaa	90
Tekeväälle sattuu	92

Aikuistuminen	97
Elämä helpottuu	107
Suvulle jatkoa?	111
Syö kuin viimeistä päivää	115
Kultainen aika	120
Herkkyyttä ja hyväksyntää	130
Hyvinvointia kumppanuudesta	134
Hampaat kuntoon	137
Kaverin kanssa matkalle	144
Rakastamisen helppoudesta	148
Kohti vanhuutta	152
Hellää huomaa harmaantuvalla	157
Koira ei kerro	159
Uusi koira vanhuksen kaveriksi?	161
Arvokas, arvokkaampi, aika	162
Huono aavistus	167
Toinen päätös: koirasta luopuminen	172
Vaikein ja tärkein tehtävä	183
Milloin on oikea aika?	188
Etiikka ja lainsäädäntö ohjaavat eläintenhoitopäätöksiä	191
Eutanasia on hyvä kuolema	195

Ilman ystävää	201
Lemmikin loppusijoitus	206
Suru, joka seuraa	209
Sosiaalisen tuen merkitys	214
Miten surusta selvitään	218
Mitä jäljelle jää	223
<i>Humulle</i>	227
Lähteet	232

Kiipeän tunturin huippua kohti. Lumeen tallattu polku on tuttu, olen kulkenut tästä monet kerrat ennenkin. Kapealla polulla kengänkuvioihin sekoittuvat hankeen tallentuneet tasanjäljet. Vielä eilen edelläni huiski häntä, jonka huoletonta heiluntaa olin seurannut lähes kymmenen vuoden ajan.

Tänään tuo huiskinta ei enää johda kulkuani. Tuttua tienviittaa ei näy. Kävelen yksin pitkin polkua, jota kanssani kauan kulki paras ystäväni. Huiskiva häntä makaa nyt aloillaan ulkovarastossa, kerällä muun rakkaan ruumiin kanssa mustaan jätessäkkiin pakattuna. Pedin päälle peiteltyä.

Käppyräiset koivunrungot kohoavat auringossa hehkuvan hangen keskeltä valoa kohti kurkottaen. Alkuaan tekevä kevät on jo vapauttanut ne kuukausia kestäneestä, kaiken peittäneestä kuuraverhosta. Kaamos on ohi, ja talvi on väistymässä uuden elämän tieltä. Mutta minun sisälläni vuoden pimein aika on vasta alkanut.

Alkusanat

Perheeseeni on miltei koko elämäni ajan kuulunut koira.

Ensimmäinen elämäni koira, Sandra, oli minulle kuin isosisko. Se oli valvonut äitini vierellä yösyöttöjeni ajan, ensin tympääntyneenä vauvan tuomasta elämänmuutoksesta, sitten riemastuen, kun taapero lähti liikkeelle ja osoittautui oivaksi leikkikaveriksi. Kaverit meistä kasvoikin, parhaat ystävät. Sandra opetti minulle asioita, joiden opettamiseen vanhempani eivät olisi pystyneet. Sen kautta opin luonnostaan, ettei lajilla ollut merkitystä kiintymyssuhteiden solmimisessa. Sandra oli uskottuni. Sen peti oli paras paikka, johon ryömiä, kun kaipasin lohtua ja lempeyttä.

Koiran ja omistajan suhde on erityinen. Kahden eri lajin edustajan välille kehittyy yhdessä vietettyjen vuosien myötä syvä yhteys, joka on vilpittömyydessään ja suoraviivaisuudessaan ainutlaatuinen. Koiraa on helppo rakastaa, eikä sen sydämen lojaaliutta tarvitse ikinä epäillä. Koiralta saa rakkautta ja tukea kuin elämänkumppanilta, sen seura ilahduttaa kuin parhaan ystävän.

Ihmisen tehtävä koiran omistajana on huolehtia sen tarpeista, ja näin näiden kahden välille kehittyy tiivis hoitosuhde. Koiraa hoitaa kuin lasta, mutta siinä missä lapset kasvaessaan hiljalleen itsenäistyvät, koira kasvaa koko elämänsä ajan tiukemmin

kiinni ihmiseensä. Suhde lujittuu loppua kohden – vanha, viisas koira ymmärtää puhetta, tulkitsee omistajansa pienintäkin elettä ja tuntuu lähes lukevan ajatuksia. Kurittomista nulikoista, jotka pentuaikana koettelevat hermojamme, kasvaa vuosien saatossa parhaita ystäviä, sydämen puolikkaita, läheisimpiä uskottuja.

Näin tiivis yhteys saa hämmästelemään sitä, että koiran ja ihmisen suhteessa on tosiaan kyse kahden eri lajin vuorovaikutuksesta. Usein koirat lukevat meitä jopa herkemmin ja hienovaraisemmin kuin toiset ihmiset. Koiran kanssa saattaa toisinaan tuntea tulevaisuutta paremmin ymmärretyksi kuin ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Välit koiraan ovat aina suorat, eikä sen kanssa tarvitse riidellä tai olla eri mieltä – paitsi ehkä silloin tällöin herkkupalojen tarpeellisuudesta. Kun rakasta koiraan katsoo vierellään tarpeeksi kauan, oma sydän tuntuu alkavan muovautua koiran muotoiseksi.

Ei ole ihme, että kun tällaisessa yhteydessä elää, raja ihmisen ja koiran välillä helposti hämärtyy. Se, että koira on eri lajia, tuntuu menettävän merkityksensä. Koira voi alkaa tuntua melkein kuin ihmiseltä. Sitä tekee mieli kohdella kuin ihmistä.

Koiran hyvinvoinnin vuoksi on kuitenkin tärkeää muistaa lajijemme välinen ero. Koiralla on tarpeita, joita ihminen ei sen kanssa jaa – tarpeita, joista se ei osaa ihmiselle ääneen kertoa. Omistajan tehtävä on opetella ymmärtämään näitä ääneen lausumattomia asioita ja huolehtia koiran hyvinvoinnista kaikissa tämän elämän vaiheissa. Hyvinvoinnista huolehtiminen tarkoittaa niin terveyden ylläpitämistä kuin myös sellaisen elämän tarjoamista, jossa koiran on hyvä olla koira. Tämä ei pidä sisällään pelkkää hellimistä ja hemmottelua, vaan se vaatii omistajalta myös kauaskatseista johtajuutta ja epämukavuusalueelle astumista – ruoka-annosten säännöstelyä, ei aina niin mieluisia hoitotoimenpiteitä, lenkkejä räntäsateessa, rajoja ja niissä pysymistä.

Yksi merkittävä ero lajijemme välillä koskee elämänkaarta. Koiran elämä on auttamatta keskimääräistä ihmisen elämää lyhyempi. Kokeneet koiranomistajat tietävät tämän raadollisuuden: rakkaan ystävän joutuu aina lopulta hyvästelemään. Saataisi tuntua helpommalta sysätä syrjään tuo pelottava ajatus tulevasta, kieltäytyä ajattelemasta koiran elämän väistämätöntä loppua. Loppuun liittyy kuitenkin valitettavasti – ja koiriemme onneksi – meille omistajana annettu suuri vastuu. Vastuu huolehtia koiriemme hyvinvoinnista viimeiseen asti.

Meidän tärkein tehtävämme on suojella koiriamme kärsimykseltä.

Olin kai ensimmäisellä luokalla koulussa, kun ymmärsin, että koiran elämä on lyhyempi kuin ihmisen. Koulutoverini koira jouduttiin vanhuuden vaivojen vuoksi lopettamaan, mikä vahdutti minut siihen, että Sandrastakin joskus aika jättäisi. Se oli suurin pelkoni ja kaikessa kauheudessaan täysin väistämätön. Yritin huijata tosiasiaa toivomalla, että sitten kun Sandra kuolee, se palaa takaisin luokseni pentuna, samana Sandrana. Tämän toiveen esitin puhaltaessani vuosittain synttäriläiskokouksen kynttilät tai löytäessäni poskeltani pudonneen silmäripsen. Halusin pitää Sandran luonani aina.

Kuinka moni koiranomistaja jakaakaan kanssani tuon hartaan, lapsekkaan toiveen: saada pitää paras ystävänsä luonaan ikuisesti. Tällaista onnea meille ei valitettavasti koiranomistajina suoda. Sen sijaan saamme kyllä nauttia yhteisistä vuosista koiramme kanssa täysin sydämin, ottaa kaiken irti ainutlaatuisesta kumppanuudesta, jonka hehku säilyy sydämissämme vielä kauan sen jälkeen, kun ystäväemme aika luonamme on loppunut.

Tämän kirjan tarkoitus ei ole pelkästään synkistellä luopumisen äärellä. Tarkoitus on ennen kaikkea iloita elämästä ja kaikesta siitä, mitä rakkaat koiraystäväemme meille antavat ja opetta-

vat. Joskus ajan rajallisuuden tiedostaminen kuitenkin tekee siitä kultaa, ja siksi puhun tästä jo nyt. Se muistuttaa meitä hetkessä elämisen tärkeydestä. Koirat, jos ketkä, ovat tässä oivia opettajia, sillä ne elävät aina täysillä joka hetkessä. Ne ovat aina läsnä koko olemuksellaan.

Kasvaminen koiran rinnalla on tehnyt koirien hyvinvoinnista minulle sydämen asian. Se on myös opettanut kuuntelemaan koiraa tavoilla, joita ei voi oppia edes yliopistossa. Yliopistoon tuo kutsumus minut kuitenkin vei, hankkimaan ammattia, jossa voisin toteuttaa minulle tärkeitä asioita eläinten parissa. Eläinlääketieteen opintojen lisäksi koulutustani koiran kanssa elämisestä ovat vuosien varrella Sandran jälkeen jatkaneet kaksi muuta perheeseeni kuulunutta koirakumppania, Ella ja Humu.

Tässä kirjassa jaan tarinani kautta niitä oppeja, joita elämäni koirat sekä koulutukseni ja ammattini ovat minulle tuoneet. Nostan matkamme varrella esille sellaisia asioita, jotka eläinlääkärinä koen tärkeiksi koiran hyvinvoinnin kannalta ja joiden olen työssäni nähnyt koskettavan monen koiran ja koiranomistajan yhteistä matkaa.

Kerron näillä sivuilla kuitenkin rehellisesti myös omasta matkastani koiranomistajana – matkasta, joka ei suinkaan ole ollut täysin oppikirjan mukainen taival. Olen pyrkinyt tunnustamaan avoimesti omat puutteeni ja virheeni sekä matkan varrelle mahduneet vaikeimmatkin tunteeni, sillä uskon monen tunnollisen koiranomistajan kamppailevan joskus ristiriitaisten tunteiden kanssa ja kokevan epävarmuutta tai riittämättömyyttä tehtävänsä edessä. Kukaan ei kuitenkaan ole täydellinen, eivätkä koiratkaan sitä meiltä odota. Ne hyväksyvät meidät juuri sellaisina kuin olemme ja ovat onnellisia saamastaan huomiosta ja huolenpidosta vajavaisuuksiamme mittailematta. Uskon vakaasti, että jokainen vastuullinen koiranomistaja tahtoo toimia parhaaksi ys-

tävänsä eteen, ja tällöin hyvä tahto ja parhaansa yrittäminen on kaikki, mitä tarvitaan.

Rinnallani tämän kirjan sivuilla seikkailee erityisesti koirani Humu, joka kulki kanssani pitkän polun opiskeluvuosista kevääseen 2021 saakka. Humu kiersi mukanani yliopistollisessa eläinsairaalassa hoitomyönteisenä harjoituspotilaana, istui kartanlukijana kyydissä, kun matkasin eläinlääkäriurani ensimmäisten sairaustapausten äärelle, ja opetti minulle itse elämästä enemmän kuin kukaan muu. Tämä tarina on meidän, ja jaan sen, jotta siitä olisi iloa, hyötyä ja lohtua kaikille koiran kanssa eläjille – yhteisen taipaleen varrella ja siitä eteenpäin.

Ensimmäinen päätös: Koiran ottaminen

Opiskelin neljättä vuotta Helsingin yliopiston Eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa, kun päätin hankkia koiran. Olin haaveillut pennun ottamisesta jo pitkään – olihan lapsuudenperheeseeni lähes koko elämäni ajan kuulunut koira, ja koiraton elämä tuntui koiran kanssa kasvaneesta ihmisestä aina jollain tapaa puutteelliselta. Koirassa oli jotain, mikä teki kodista kodin. Kaipasin rinnalleni ystävää, jonka kanssa touhuta ja jakaa arki, kumppania, jolle kertoa salaisuuDET, joita ei ihmisille uskaltanut.

Kotonani Oulussa oli yhä viimeisin uskottuni, kultainennoutaja Ella, mutta tapasin sitä nykyään vain yliopiston loma-aikoina ja satunnaisina viikonloppuina matkustettuani kyläilemään äitini luo. Olin mielestäni valmis elämään koiranomistajana: opintoni alkoivat olla loppusuoralla, ja seuraavan lukuvuoden jälkeen pääsisin jo aloittelemaan työelämää eläinlääketieteen kandidaattina oikeita eläinlääkäreitä sijaistaen. Koiran omistaminen olisi käänne kohti aikuisempaa elämää ja samalla askel itsenäisyyteen. Sen jälkeen en olisi enää vain omilleen lähtenyt perheen palanen vaan minulla olisi jo oma yksikkö, johon kuulua. Minä ja koirani olisimme perhe.

Ystävänä ja kurssitoverini Kaisa – josta tästä eteenpäin kirjoitan Kalevina, koska sillä lempinimellä hän on mieleeni juurtunut – jakoi haaveeni ja oli myös hankkimassa omaa koiraa samoihin

aikoihin. Kalevi oli sielunsiskoni, jonka olin onnekseni löytänyt samoilta luennoilta ensimmäisellä opintoviikolla. Kiilauduin luentosalissa Kalevin viereen ja tunsin välittömästi löytäneeni ystävän. Meitä yhdisti opiskelupaikan lisäksi sanaton ymmärrys, jonka avulla saatoimme lopettaa toistemme lauseet ja hihkua intoa yhteisten oivallusten päätteeksi.

Kalevi oli mahtava, täynnä Lapin villiä ja veikeää luontoa, joka häilyi hiljaisen ja rauhallisen ulkokuoren alla löydettävänä niille, jotka osasivat pinnan alle katsoa. Kalevi oli Savukosken peräkylyiltä kotoisin ja Helsingin kaduille heitettyä alkuun jäykkä kuin rautakanki, mutta kun yhteinen taipaleemme pyörähti käyntiin, viiletimme kohta uudessa väliaikaisessa kotikaupungissamme kuin vanhat tekijät. Väliaikaisena me sitä pidimme, sillä olimme tulleet Helsinkiin vain opiskelemaan ja odotimme tilaisuutta lähteä valmistumisen myötä takaisin väljemmille vesille hoitamaan lehmii ja poroja ja nauttimaan maaseudun rauhasta. Kalevi oli viimeinen henkilö, jonka saattoi kuvitella jäävän kaupunkiin. Kai hän juuri siksi oli Kalevi eikä niinkään Kaisa, sopivantuntuinen lempinimi kun oli jostain putkahtanut ja tullut jäädäkseen.

Selasimme koirakuumeissamme pentueilmoituksia netin ilmoituspalstoilta Kalevin yksiössä Helsingin Ruskeasuolla. Kämpä ei ollut suuren suuri koiran pitoon eikä minun asuntoni vajaan kilometrin päässä Pikku-Huopalahdessa ollut juuri sen kummoisempi, mutta päättelimme, että jos ihminen siellä mahtui asumaan, niin mahtuisi koirakin – sen yhden tai kahden vuoden verran, minkä vielä Helsingissä viettäisimme. Sitten meitä odottaisivat maakunnissa jo muut hommat ja saisimme jättää opiskelijaluukut taaksemme. Nytkin takapihallamme avautui sentään suuri Keskuspuisto, joten lenkkimaastot olivat Helsingin mittapuulla vähintäänkin loistavat.

Olin päättänyt hankkia sekarotuisen koiran jostain onnettomasta vahinkopentueesta ja tarjota hyvän kodin sellaista tarvitsevalle. Hylkäsin välittömästi ilmoitukset, jotka saivat hälytyskelloni soimaan – en halunnut ostaa koiraa pentutehtailijalta tai kajota pentueisiin, joiden vanhempien terveydessä tai rakenteessa oli jotain huolestuttavaa. Tahdoin tavallisen kotikoiran, jonka ei tarvitsisi menestyä millään erityisellä osa-alueella. Koiran, jolla olisi todennäköiset edellytykset terveeseen elämään lähtökohdiansa ja perimänsä puolesta: normaali rakenne ja terveet vanhemmat.

Kalevi löysi koiransa pohjoisen pitäjältä. Sekarotuinen noutajanarttu oli saanut juoksuaikana vieraakseen vapaana juoksennelleen kosijan, ja se oli löydetty juoksun arunsa päästä nalikissa laikauroksen kanssa. Laika oli Posion poliisin koira, kuten epätoivoinen emän omistaja Kaleville puhelimessa markkinoi – varmasti siis rokotettu ja kaikkea! Kalevi tunsi sydämessään, että tässä pentueessa oli hänen koiransa, ja niin löytyi Kaleville kumppaniksi Repo.

Minun sydämeni puolestaan sykähti ilmoituksen kohdalla, josta minua tuijottivat päättäväiset, ruskeat nappisilmät kirjavan turkin seasta. Soitin ilmoittajalle ja sain kuulla, että heidän kultaisellenoutajalleen oli syntynyt jouluyön epäonnisen karkureisun seurauksena kahdeksan pentua. Pentueen isä oli naapurin sekarotuinen uros, jossa oli tietojen mukaan labradorinnoutajaa ja hirvikoiraa. Minun korvaani yhdistelmä kuulosti täydelliseltä, ja pentueen tarina myös. Näitä pentuja ei ollut tehtailtu, ne olivat puhtaan epäonnen tuotosta. Tuon epäonnen aavistelin sydämässäni kääntyvän vielä mitä suurimmaksi onneksi.

Emän omistaja lähetti kuvia pennuista, jotka olivat vielä vailla kotia. Pentueeseen oli syntynyt monen värisiä koiria – joukossa oli niin mustia, kermanvärisiä kuin kirjaviakin yk-

silöitä. Osa pennuista näytti aivan labradorinnoutajilta, ja ne olisivat eittämättä menneet täydestä puhdasrotuisina yksilöinä. Minä tiesin kuitenkin heti, minkä pennun halusin. Se sullatti jo kuvien kautta sydämeni: tämä narttupentu näytti ihka oikealta rakkikoiralta ruskean- ja mustankirjavine turkkeineen, luppakorvineen ja nappisilmineen, joille päättäväistä ilmettä antoivat sisänurkasta ylöspäin kohoavat mustat viirut. Annoin koiralle ajatuksissani nimeksi Humu, sillä se minulle tuli mieleen, kun katsoin kuvaa ja mietin yhteistä tulevaisuuttamme. Seikkailumme oli alkamassa, ja minä olin siihen ehdottoman valmis.